

должен обладать комплексом знаний, умений и навыков для реализации ряда методических задач: формирование исторических и юридических знаний учащихся; методика воспитания учащихся как на уроках истории и правоведения, так и во внеурочное время; формирование умений, навыков и компетенций школьников в процессе изучения истории и правоведения; понимание сущности и умение установить межпредметные и межкурсовые связи в учебном процессе (интегрирования межпредметных и межкурсовом знаний, умений и навыков учащихся); знание методов обучения и методика их использования; уроки истории, правоведения (требования к уроку, этапы подготовки, классификации типов, структура, подготовка плана-конспекта) проверка и оценка знаний учащихся и тому подобное.

В профессиональной деятельности учителя-предметника методическая компетентность является базовой для организации учебного процесса по изучению истории и правоведения.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, профессиональная компетентность учителя, методическая компетентность учителя истории и правоведения.

Prokopchuk V.Ie. METHODOICAL COMPETENCE HISTORY TEACHERS AND LAW AS CONSTITUENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE. Examples of a number of concept interpretations such as "competence", "professional competence", "teacher professional competence" and "methodical competence of the teacher" are regarded in the article. We distinguish the following constituent elements of professional competence of teachers (teacher of history and law): subject (history, law), psychological, educational, methodical, informational and communicative, professionally important personal qualities (creativity, organization, responsibility, speaking skills, kindness, empathy, etc.) and internal demand to constant self-education and professional development and growth. All these professional competences stay in constant communication and are interdependent. Nature of professional competence of the teacher of history and law is analyzed in detail. Methodological competence is a part of the professional competence of teachers and provides a set of knowledge and skills of subject teachers needed for teaching students the basics of certain sciences (history, law).

The place of methodical competence of the teacher is very important. It completes the formation of professional competence of teacher in terms of higher educational institution and brings students directly to teaching practice. Our vision of methodical competence of the teacher of history and law is as following: the teacher should have a set of knowledge and skills to implement a number of methodological problems: the formation of historical and juridical knowledge of pupils; methods of education of students at the lessons of history and law, and during extracurricular activity; developing abilities, skills and competencies of students in the process of study of history and law; understanding the nature and ability to establish interdisciplinary and intersubject connections in the process of education (interdisciplinary integration, knowledge and skills of students); knowledge of teaching methods and methodology of their usage; the lessons of history, law (requirements for lessons, preparation stages, classification types, structure, preparation of a compendium) review and assessment of students' achievements.

In professional activity of a teacher methodical competence is the base for the educational process to study history and law.

Keywords: competence, professional competence, professional competence of teachers, methodical competence of teacher of history and law.

Стаття надійшла до редколегії 22.05.2017р.

УДК 378.011.31:373.2]:001.895

Іван Смолюк, Юлія Солодуха, Наталія Ясінська
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

У статті йдеться про використання інноваційних методів навчання у підготовці майбутніх педагогів, які будуть працювати з дітьми дошкільного віку. Зокрема, висвітлено теоретичні засади інтерактивного навчання; узагальнено теоретичний досвід використання інтерактивних методів у підготовці фахівців дошкільного профілю.

Ключові слова: інноваційні методи навчання, інноваційна діяльність, інноваційні технології.

Постановка наукової проблеми. Сучасні вимоги, які висуває суспільство до дошкільної освіти, набувають небаченої мінливості та динамізму. Соціально-політичні зміни, що відбуваються в суспільстві, потребують відповідного перенесення акцентів в освітній галузі. Тому, актуальним на часі є накопичення та швидке оновлення інформації,

глобалізація життя спричиняють ситуацію, коли зміни в одній галузі швидко переносять на інші, посилюється взаємовплив та взаємозв'язок цих сфер. Усе це прискорює ритм життя, підвищує його динамізм та інтенсивність. Здобути за таких умов знання швидко застарівають. Саме тому нова освітня філософія визначила пріоритетні напрями педагогічної діяльності, серед яких особливої уваги набирає стратегія спрямування навчально-виховного процесу на формування духовного світу особистості, утворення загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей та здібностей [5].

Аналіз наукових досліджень з цієї проблеми. Проблема використання інноваційних методів навчання у підготовці фахівців дошкільного профілю є одним з актуальних напрямів теорії і практики вищої педагогічної освіти. Великий внесок для вирішення цієї проблеми зробили В.І.Бондар, І.А.Зязюн, С.І.Гусєв, С.В.Іванов, О.В.Киричук, Т.К.Маркар'ян, Н.Г.Ничкало, М.М.Рубінштейн, В.А.Семиченко, М.В.Соколов та інші. Дослідженнями особистості педагога та її формуванням займалися В.С.Ільїна, І.Т.Огородніков, В.К.Розов, В.О.Сластьонін, Н.В.Кузьміна. Хоч терміни "інноваційна діяльність", "інноваційні технології" в їх дослідженнях не були вжиті, але всі вони агітували за підготовку до педагогічної творчості, індивідуалізацію навчання, що і передбачає використання новизни.

Виклад основного матеріалу. Інноваційні методи навчання у підготовці фахівців дошкільного профілю, що використовуються у вищій школі, нами розглядаються як моделювання змісту, форм і методів навчально-виховного процесу відповідно до поставленої мети з використанням новизни або її елементів.

Одним із важливих завдань сучасної педагогічної інноватики є класифікація нововведень, знання якої необхідні сучасному педагогу перш за все для того, щоб зорієнтуватися в об'єкті розвитку дошкільного закладу, виявити всебічну характеристику нововведень.

Сьогодні дана проблема актуалізується у зв'язку з реформуванням і оновленням освіти, в тому числі вищої та дошкільної, що знайшло відображення у важливих державних документах про освіту та в педагогічній теорії.

Структура інноваційного навчання оптимально відповідає характеру сучасних соціальних процесів. В умовах "відкритої" перспективи розвитку суспільства інноваційне навчання має функціонувати у сьогоденні з орієнтацією на майбутнє на протигагу традиційному навчанню, яке діяло в сучасному, виходячи з минулого; як відзначають дослідники методологічних, аксіологічних, праксіологічних аспектів проблеми педагогічної інноватики (М.С.Бургін, А.О.Вербицький, Л.І. Даниленко, М.В.Кларін, В.Ф. Паламарчук, Е.А.Плеханов, С.М.Сєдова, Н.Р.Юсуфбекова та інші).

Ряд науковців, зокрема Г.К.Селевко, В.П.Беспалько, Н.Ф.Тализіна та ін. визначають основні якості сучасних інноваційних педагогічних технологій: структуру, критерії технологічності, джерела і складові частини. Зокрема, структуру інноваційної технології складають: а) концептуальна основа; б) змістова частина (цілі навчання, зміст навчального матеріалу); в) процесуальна частина — технологічний процес (організація навчального процесу, методи, форми діяльності дітей та педагогів, діагностика навчального процесу).

Під час підготовки спеціалістів дошкільного профілю (педучилища, коледжі, інститути, університети) навчально-виховний процес повинен будуватися відповідно до потреб особистості та індивідуальних можливостей студентів, зростання їх самостійності і творчої активності.

Сьогоднішній студент потребує інформації не в пасивній формі, цього він може досягти і сам. Важливо, як подати, опанувати її, набути досвіду оперування нею. Ми живемо не в традиційному статичному суспільстві, настала пора вносити зміни і в процес навчання, переводячи його в режим активного, більше того, інтерактивного простору.

З огляду на це легко можна зрозуміти, чому в процесі дедалі частіше поряд з терміном "активний" вживається термін "інтерактивний". Педагоги переважно використовують словосполучення "активне навчання", що означає удосконалення методів і організаційних форм навчально-пізнавальної роботи для забезпечення активної й самостійної теоретичної та практичної діяльності студента [1].

Мета нашої статті – показати, що ефективний навчальний процес підготовки фахівців дошкільного профілю повинен відбуватися за постійної взаємодії тих, хто навчається і тих, що навчають. В цьому і полягає сутність інтерактивного навчання.

Інтерактивне навчання – це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де педагог і студент є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання.

Педагоги-практики твердять, що будь-якому навчанню притаманна активність, що слухання, сприймання інформації - це уже залучення до активності. У ряді наукових досліджень доводиться, що під час навчання треба значно більше, ніж слухати, необхідно читати, писати, обговорювати, брати участь у розв'язанні проблем, спостерігати, практикуватися та отримати зворотний зв'язок.

Слово “інтерактив” англійського походження (від “interakt” у якому “inter” означає “взаємний”, а “akt” “діяти”). Українською мовою їх значення можна витлумачити так: спосіб вести бесіду, діалог з чим-небудь (книжка, комп'ютер) або ким-небудь (учень, учитель). Таке тлумачення дає змогу говорити про інтерактивне навчання як діалогічне [1].

Підхід, за якого відбувається постійна активна взаємодія всіх, залучення до навчання, не є зовсім новим у вітчизняній підготовці. Частково він використовується впродовж минулого століття чи не всіма педагогами, що хотіли привнести у свою працю щось нове, шукали шляхи оптимізації навчального процесу. Серед таких спроб – лабораторно-бригадний, проектний методи, робота у змінних парах, кооперативне навчання. До питань використання інтерактивних методів навчання зверталися В. Сухомлинський, Ш. Амонашвілі, В. Шаталов, Є. Ільїн та інші.

Суть такого навчання уперше виголосив більше 2000 років тому ще Конфуцій. Щоправда, наполягати, що великий китайський філософ мав на увазі інтерактив, було б некоректно: те, що я чую, я забуваю; те, що я бачу, я пам'ятаю; те, що я роблю, я розумію. Отож процес навчання не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голови. Він потребує напруження розумової праці та власної активної участі в цьому процесі. Цього можна досягти лише за допомогою активного (інтерактивного) навчання.

Відмінною рисою сучасної освіти (пропонованих у ній методик) є наголос на толерантному ставленні навчального процесу до особистості студента. Основні положення особистісно-орієнтованого навчання спрямовані на кардинальну зміну домінуючих “векторів педагогіки”: від навчання як суворо регламентованого підходу до студента - до виду процесу набуття знань як індивідуальної діяльності студента. Розв'язати їх може на сьогоднішньому етапі розвитку вітчизняної освіти лише широке впровадження нових педагогічних технологій, спрямованих на розвиток творчих сил, здібностей та нахилів дітей. Досить вагоме місце серед них відводиться активним методикам, використання яких є надзвичайно актуальним через їх вплив на сприйняття в навчальному процесі [3].

Нові педагогічні технології, використання яких потребує особистісно орієнтований підхід, забезпечать діалог з групою, стимулюватимуть особистісне ставлення студента до роботи, котру вони виконують.

Навчання у вищих педагогічних навчальних закладах у контексті підготовки студентів до використання інновацій можна розглядати як:

1) проблемне – послідовна та цілеспрямована постановка перед студентами пізнавальних інноваційних завдань, при вирішенні яких студенти активно засвоюють інноваційні педагогічні технології;

2) розвиваюче – орієнтація навчального процесу на потенційні можливості студентів та їх реалізацію у напрямку використання інновацій;

3) концентроване – глибоке вивчення інновацій у предметах дошкільного циклу за рахунок об'єднання знань у навчальні блоки;

4) диференційоване – засвоєння студентами змісту інноваційних педагогічних технологій на різних рівнях;

5) модульне – самостійна робота студентів з індивідуальною навчальною програмою щодо впровадження інноваційних педагогічних технологій;

б) активне (контекстне) – моделювання змісту майбутньої інноваційної діяльності.

Структурна побудова заняття на основі інтерактивних методик змінює саму суть навчального процесу, занурюючи його у спілкування, де ролі викладача й студента перебувають у відповідній рівновазі: обидва працюють для того, щоб навчатися, ділитися своїми знаннями, досягненнями свого життєвого досвіду.

Використання технологій інтерактивного навчання - це спеціальна форма організації пізнавальної розумової діяльності. Однією з багатьох пріоритетних цілей, які вона реалізує, є створення комфортних умов навчання. Кожний педагог має пам'ятати, що те, як він навчає, так само важливо, як і чого він навчає. Спілкуючись у групі, студенти щомиті отримують уроки моралі - ставлення до них і їхнє до інших.

Середовище, де навчають позитивних цінностей, повинно сприяти розвитку самостійності та незалежності мислення, а відтак активності, а не просто слухняності. Очевидним способом формування навичок прийняття рішень та готовності їх упроваджувати у житті є надання студентам можливостей приймати їх у професійній практиці.

Інтерактивна діяльність розпочинається із забезпечення такої важливої для формування повноцінного внутрішнього "Я" "ситуації успіху", коли кожен студент може стверджувати: "Я знаю, я можу!". Така заява є тільки початком роботи, бо викладач одразу ж створює ситуацію "дефіциту знань". За таких умов спілкування студент відчуває, що попереднього багажу знань йому замало і що свій банк інформативного матеріалу для розв'язання поставленої педагогом проблеми треба поповнити. Відповідно виникає ситуація, котра в науковій літературі названа "інтелектуальним конфліктом". Вона виражається словами; "Я цього ще не знаю, і мені про це треба довідатися". Через брак інформації студент ставиться в режим пошукової діяльності. У системі інтерактивної роботи педагог виконує роль учасника пошукової діяльності, а не керівника, що нав'язує свій єдино правильний шлях розв'язання того чи того завдання.

У перспективному баченні інтерактивного навчання важливим є не те, як багато студенти знають, як багато вони дізналися і що робитимуть зі своїми знаннями. З огляду на це специфіка викладання в режимі інтерактивності передбачає наступне:

- вибір і поєднання багатьох чинників як засіб оптимізації і саморефлексії;
- визначення моментів, що вважається найоптимальнішими.

Суть інтерактивного навчання в тому щоб кожен студент на занятті був поставлений у ситуацію учіння, пізнання. Спільна діяльність за таких умов дає свій, нехай і дуже малий внесок у розв'язання спільної мети через обмін знаннями (інформацією), ідеями, способами діяльності тощо. Важливим у такій праці є комфортні умови, атмосфера доброзичливості й взаємопідтримки. Це сприяє розвитку пізнавальної активності, переводить її на вищий рівень - кооперативної співпраці. Активні методики на вищому рівні - рівні інтерактивності - забезпечуються індивідуалізацією процесу навчання. У його основі - розуміння можливостей студента, її задатків, потреб і бажань. Інтерактив урахує різновиди виконуваної діяльності, фрагментарний та цілісний результати, більше того, дає змогу оцінити навчальну діяльність з фіксуванням індивідуальних можливостей кожного.

Створення атмосфери комфортності навчання за методиками інтерактивної роботи сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок, формуванню громадянської позиції, допомагає встановленню емоційних контактів на обох площинах взаємодії (викладач-студент, студент-викладач), виконує виховну функцію, тобто привчає працювати в команді, зважаючи на думки тих, хто поряд.

Спираючись на застосування інтерактивних методик, за умілого їх використання на заняттях, викладачі знімають у студентів нервову навантаженість, дають змогу змінювати форми діяльності, зосереджуватися на вузлових проблемах, які потребують повсякчасної уваги.

Особливе значення має вміле використання інтерактивних методик при підготовці фахівців дошкільного профілю, де теоретична підготовка поєднується з виробленням професійних умінь і навичок студентів.

Так, при викладанні дошкільної педагогіки велике значення мають методи, які дозволяють внести в навчальну діяльність не тільки питання, завдання, вправи, а й поставити майбутніх спеціалістів у позицію педагога, створити обстановку, наближену до реальної педагогічної практики, тобто організувати такі умови, в яких студенти повинні діяти як вихователі.

До таких інтерактивних методів належать:

– Методичний міст – різновид дискусії, одна з інтерактивних форм роботи. Проводиться з метою розвитку практичних навичок. Темою, як правило, обираються проблеми розвитку, навчання й виховання дітей. Під час проведення «методичного моста» студенти вдосконалюють свої аналітичні вміння..

– Проблемний стіл – це активна форма роботи, яка сприяє розвитку у студентів прагнення до самоосвіти, до роботи, до розширення й поглиблення знань. Заздалегідь готуються питання до обговорення, списки рекомендованої літератури, комплектуються творчі мікро-групи, створюється прес-центр, який після закінчення підбиває підсумки, пропонує рекомендації і випускає методичний бюлетень «Досвід. Проблеми. Пропозиції».

– Методичні посиденьки – форма роботи, яка допомагає створити сприятливий психологічний клімат у певній групі. Пропонуються питання для обговорення, тема оголошується заздалегідь, щоб усі мали можливість підготуватися заздалегідь. Активне обговорення проблеми найчастіше відбувається за філіжанкою кави.

– Методичний ринг – готується два питання і два опоненти. Кожний опонент має групу підтримки. Група аналізу (журі) оцінює рівень захисту відповідного погляду на питання, підбиваються підсумки. Щоб зняти напруження, треба заздалегідь продумати, чим заповнити паузу (педагогічні ситуації, ігрові завдання тощо).

– Диспут – це зіткнення ідей, думок, точок зору. З латинської «диспут» – розмірковувати, розбирати. Як інтерактивна форма роботи це може бути усна наукова суперечка, дебати після доповіді. Як правило, опоненти визначаються заздалегідь.

– Дискусія – це колективне обговорення якогось складного питання. Заздалегідь готується література відповідно до теми, оформлюється приміщення. До дискусії готуються всі її учасники.

– Мозкова атака (штурм) — одна з інтерактивних форм роботи, яка сприяє розвитку творчості студентів. Цю форму зручно використовувати під час обговорення складних проблем.

У літературі з педагогічного менеджменту висвітлено понад 15 варіантів проведення такої форми роботи. Так, існує «човниковий метод» мозкового штурму. Студенти діляться на дві команди. В одній групі — критики, у другій – «генератори ідей» [4].

«Круглий стіл» визнаний науковцями є однією з ефективних інтерактивних форм навчання. Виокремлюють міждисциплінарний «круглий стіл» та навчальні зустрічі за «круглим столом». Зауважимо, що лише міждисциплінарний круглий стіл можна зарахувати до інтерактивної форми роботи. Під час міждисциплінарного «круглого столу» на заняття виноситься тема, яку необхідно розглянути з різних сторін: психологічної, педагогічної тощо.

Отже, ми розглянули сучасні інтерактивні форми роботи зі студентами. Безсумнівно, у практиці роботи педагогічних училищ, коледжів, інститутів, університетів, що готують майбутніх педагогів-дошкільників використовуються й інші інтерактивні форми роботи. Проте метою цієї публікації було не перерахування всіх існуючих інтерактивних форм, а привертання уваги до найбільш ефективних форм роботи з підготовки фахівців дошкільного профілю.

Джерела та література

1. Бельська Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: моногр./ Г.В.Бельская. – К.: Київ, ун-т ім.Б.Грінченка, 2011
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - Л.: Либідь, 1997.

3. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів// Відкритий урок. - 2002. - №5-6- С.7-10.
4. Паламарчук В.Ф. Інноваційні процеси в педагогіці / Педагогічні інновації в сучасній школі. – К.: Освіта, 1994
5. Пидкасистый П.И, Хайдаров Ж.С. Технология игры в обучении и развитии - М.,2006.
6. Коростылева Л.А., Советова О.С. Психологические барьеры и готовность к нововведениям. - М., 1996.
7. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод, посіб./ Авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко.- К.: А.П.Н., 2002.- 136 с.

References

1. Byelyen'ka H.V. Formuvannya profesiyanoi kompetentnosti suchasnoho vykhovatelya doshkil'noho navchal'noho zakladu: monohr./ H.V.Byelyen'kaya. – К.: Kyiv, un-t im.B.Hrinchenka, 2011.
2. Honcharenko S. Ukrayins'kyu pedahohichnyy slovnyk. - L.: Lybid', 1997.
3. Kramarenko S.H. Interaktyvni tekhniky navchannya yak zasib rozvytku tvorchoho potentsialu uchniv// Vidkrytyy урок. - 2002. - #5-6- S.7-10.
4. Palamarchuk V.F. Innovatsiyni protsesy v pedahohitsi / Pedahohichni innovatsiyyi v suchasnyy shkoli. – К.: Osvita, 1994.
5. Pydkasystyy P.Y, Khaydarov Zh.S. Tekhnolohyya yhry v obuchenyy u razvytyy - М.,2006.
6. Korostyleva L.A., Sovetova O.S. Psykholohycheskye bar'ery u hotovnost' k novovvedennyam. - М., 1996.
7. Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya: teoriya, praktyka, dosvid. Metod, posib./ Avt.-uklad.: O. Pometun, L. Pyrozhenko.- К.: A.P.N., 2002.- 136 s.

Ivan Smolyuk, Julia Solodukha, Natalia Yasinska. USING OF INNOVATIVE METHODS OF EDUCATION IN THE PREPARATION OF PRE-SCHOOL SPECIALISTS. *The article deals with the using of innovative teaching methods in the preparation of future specialists who will work with children of preschool age. In particular, the theoretical basis of interactive learning is highlighted; General theoretical experience of using of interactive methods in training of preschoolers.*

The article deals with modern interactive forms of work with students. Undoubtedly, other practice forms of work are used in the practice of pedagogical schools, colleges, institutes, universities that train future pedagogues-preschoolers. However, the purpose of this publication was not to list all existing interactive forms, but to draw attention to the most effective forms of work for the training of preschoolers. Key words: informational methods of teaching, personal activity, human technologies.

Key words: *informational methods of teaching, personal activity, human technologies.*

Иван Смолюк, Юлия Солодуха, Наталья Ясинская. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ В ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ ДОШКОЛЬНОГО ПРОФИЛЯ. *В статье говорится об использовании инновационных методов обучения в подготовке будущих педагогов, будут работать с детьми дошкольного возраста. В частности, освещены теоретические основы интерактивного обучения; обобщен теоретический опыт использования интерактивных методов в подготовке специалистов дошкольного профиля.*

Ключевые слова: *инновационные методы обучения, инновационная деятельность, инновационные технологии.*

УДК 371.315:373.3

Леся Чосік

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк)

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ РОЗВ'ЯЗУВАТИ АРИФМЕТИЧНІ ЗАДАЧІ

У статті визначено суть арифметичної задачі, її значення для розвитку у дітей логічного мислення. Подано типологію арифметичних задач для дошкільників. Висвітлено основні теоретичні положення, дотримання яких забезпечить системне і цілеспрямоване формування умінь і навичок старших дошкільників розв'язувати арифметичні задачі. Наведено дидактичні принципи, дотримання яких забезпечить ефективність навчання розв'язувати арифметичні задачі в дошкільному закладі та здійснення логіко-математичної підготовки дошкільників.

Ключові слова: *старші дошкільники, логіко-математична підготовка, розв'язування арифметичних задач.*